

Lavotta Emlékév

Hangszeres versenyek a verbunkos jegyében Zemplénben

„A verbunkos zene segített magyarrá lenni, segített magyarnak maradni, segített Európában helytállani.” (Szabolcsi Bence)

Amikor a sátoraljaújhelyi székhelyű Lavotta János Művészeti Iskola az elmúlt negyedszázadban kialakította a verbunkos zenére épülő nevelési-oktatási koncepcióját, majd pedig az erre épülő tanulmányi versenyeit létre hozta, mindezt „A nemzet felemelkedésének zálogaként a magyar oktatásügy nemes hagyományait a jelen kor elvárásaival és a jövő lehetőségeivel ötvözve a felnövekvő nemzedékek hazafias nevelése és minőségi oktatása érdekében...” (2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről) cselekedte, és folytatja napjainkban is.

A Lavotta Emlékév eddig lezajlott programjai közül az intézmény Szózaténeklő-, Himnusz-zongora-, verbunkos négykezes-, zenei műveltségi-, valamint Lukin László népdal- és népzenei versenyről, tapasztalatairól már korábban beszámoltam.

XXIII. Zempléni Hangszeres Találkozók (04.14–05.09.)

A jubileumi versenysorozatot a Városháza dísztermében *Ember Csaba*, a Magyar Zene- és Művészeti Iskolák Szövetsége elnöke, a Lavotta Emlékbizottság tagja nyitotta meg. Noha a sátoraljaújhelyi intézmény egyike a szövetség alapítóinak, a mostani első elnöki látogatás kivételes alkalmat adott arra, hogy a „végeken” folyó nevelő-oktató munkába némi bepillantást nyerjen. Köszöntő szavaiban kiemelten szólt a zenélés örömeről, szépségéről, a zenei nevelés személyiségformáló hatásáról. Mint a hasonló trianoni-sorsú Balasgyarmat (annyi különbséggel, hogy az Ipoly helyett kettészakított városunk „hajózható határfolyója” a Ronyva-patak) Rózsavölgyi Márk nevét viselő művészeti iskolájának igen sikeres igazgatója, számos országos verseny, mesterkurzus házigazdája, miután a találkozó valamennyi résztvevőjének jókívánságait tolmácsolta, *Bacskó Éva* fuvola-, *Kerek Gábor* fagott művész, zeneszerző, a kazincbarcikai Kodály Zoltán Alapfokú Művészeti Iskola igazgatója társaságában a *fűvósok* versenyének zsűrijében maga is helyet foglalt.

A fuvolán, klarinéton, szaxofonon, kürtön, trombitán, valamint tubán játszó, közel félszáz, szépen felkészült növendék a zsűri tagjait nehéz

döntés elé állította. A hangképzés, a megszólalás biztonsága, a zenei megformálás, a tiszta intonáció szempontrendszerének azonban a zsűri által is csak a legjobbaknak ítélt hangszeresek feleltek meg. Ők a *Farkas Ferenc*-, *Kodály Zoltán*-, *Lavotta János*-, *Széptan*-, valamint a *Szerencsi Művészeti Iskola* növendékei, akiknek ez úton is gratulálunk!

Másnap, változatlan helyszínen a *blockflötések* (szoprán- és altfuryán) versenyét hallhattuk. A fúvós hangszerek (a fuvola, klarinét kivételével) gyér verbunkos irodalmát a kötelező darabok kijelölése során régi magyar táncokkal helyettesítettük, és nem volt ez másképp a fuvolya kötelezőinél sem. Hódít ez a hangszer térségünkben is, használatuk a társas muzsikálásban igen hasznos és praktikus, számos közművelődési esemény gazdagítója.

A *zongoristák* vetélkedése a késő barokk stílusú Városháza dísztermében már jó ideje nemcsak Zemplén-, a megye-, hanem az ország határán is túljutott. A régióból, *Nyíregyházáról*, a *felvidéki Nagykaposról*, *Bodrogszerdahelyről*, *Kassáról*, valamint a *kárpátaljai Péterfalváról* érkezett növendékek egész napos elfoglaltságot adtak az igazán munkabíró zsűri tagjainak. *Jakabné Szántó Emese* nyugalmazott megyei szakfelügyelő és *Bojti Eszter* zongoraművész-tanár, a debreceni Kodály Zoltán Zeneművészeti Szakközépiskolából a zongoristák versenyét az elmúlt két évtized alatt – kevés kivétellel – szinte végig zsűrizték. Így hát a verbunkos darabok előadói problémáiról, a szembetűnő fejlődésről közvetlen tapasztalattal rendelkeznek. Az elismerő szavak mellett a verbunkos darabok tempójának megválasztásakor e művek tánckarakterének megőrzésére hívták fel a résztvevők figyelmét. A 15 intézményből érkezett, 21 tanár 63 növendéke jelenléte bizonyítékul szolgált annak, hogy a résztvevők feltétlenül azonosulnak a verseny pedagógiai céljaival, rendezvényt a pódiumra nevelés hasznos és jelentős alkalmaként értéklik.

A Lavotta-ház pódiumterme otthonos környezetet biztosított a többi találkozóhoz képest szerényebb létszámú, már-már családias hangulatú *vonós-gítár* versenynek. Noha a verbunkos irodalom megszólaltatása hegedűn, gordonkán, gitáron hat talán a legtermészetesebben, azonban e negatív jelenség mögött sokkal inkább az évről-évre csökkenő létszámú vonós oktatás húzódik meg. Mindenestre az okok felkutatása, a tendencia megfordítása az intézmények szaktanárainak feladata kell legyen, annál is inkább, mert a Lavotta János Kamarazenekar utánpótlásának biztosítását is a térség vonósaitól várjuk. A mintegy harminc hangszeres kiegyenlített színvonalon, helyenként figyelemre méltó, élvezetes játékkal rukkolt ki. A hegedűsöknél hiányzó magasabb osztályú növendékeket a gordonkán, gitáron játszóknak ellensúlyozták.

Képzőművészeti pályázat

Az emlékévképző- és iparművészeti ág növendékei számára is megadta a lehetőségét annak, hogy egy pályázaton keresztül kivegyék részüket a jubileum feladataiból. A Magyar Zene- és Művészeti Iskolák Szövetsége honlapján meghirdetett országos képzőművészeti pályázat tartalma: *illusztráció készítése Lavotta János Szigetvár ostroma című, öt tétel (Tanácskozás – Ostromzaj – Végbúcsú – Ima – Harctérre rohanás) programzenéjéhez*. A zeneművet a pályázat mellékleteként az interneten lehetett meghallgatni. A *Szegedről, Bajáról, Mezőcsátról, Cigándról, Göncről*, valamint *Mádról* érkezett nagyszámú pályaműveket *Zámné Sivák Andrea*, a sátoraljaújhelyi Kossuth Lajos Gimnázium képzőművész-tanára bírálta el. A beküldött munkák a legkülönbözőbb technikával készültek, a grafika, akvarell, színes ceruza, pasztell, batik-, valamint egyes technika mellett térplasztika, dombormű és Lavotta-portré is érkezett. A díjazott alkotásokat a Lavotta-ház Galériában az érdeklődők a tanév végéig tekinthetik meg. A kiállítás megnyitóján Lavotta Szigetvár ostroma című műve a sátoraljaújhelyi *Hangszenégyes* előadásában hangzott el. *Pecze János* képzőművész-tanár, a Lavotta Emlékbizottság tagja, a gönci Károlyi Gáspár Általános Iskola igazgatója, Lavotta János-díjas, köszöntőjében arról beszélt, hogy halmozottan hátrányos helyzetű tanítványai az illusztráció készítés feladatát nehezen fogadták, de amíg dolgoztak, a kivetítőn szigetvári képek voltak, s közben szólt Lavotta muzsikája. „*Már az is lényeges kérdéssé vált, hogy ki kapcsolja be a zenét. Később már teljesen más irányú feladatnál is szólt Lavotta...Azóta is szól...*” – idézte fel az alkotás folyamatát. A továbbiakban hittanórai tanulmányokból Káinra emlékeztetett, aki az Istentől kapott megbélyegzetést egész élete során hordozta. Majd így folytatta: „*Hiszem, hogy születésünkkor kapunk egy bélyeget, melyet egész életünk végéig magunkon hordozunk. Annak a helynek a szelleme nyomja ránk ezt a bélyeget, ahol megszülettünk, ahol az iskolás éveinket töltöttük, amelyik művészeti iskolába jártunk, amelyik tanár keze alatt tanultunk.(...) Ez a bélyeg,*

amiről az előbb beszéltem, lemoshatatlan. Ebben a bélyegben benne van a gondolkodásunk, viselkedésünk, kezünk munkája. Ez a bélyeg félig látható, félig pedig láthatatlan. A bélyeg látható elemei itt vannak a falakon, vagy a posztamenseken, a nem láthatók pedig a gyermekek lelkében...” – fejezte be megnyitó gondolatait Pecze János.

I. Lavotta János Hegedűduó Találkozó

A Lavotta-hegedűduók két kötetének – Könnyű duók két hegedűre (Op.49) és a Duetto Hungarica (Op.22) – év eleji megjelenésével közreadójának évtizedes álma vált valóra azzal, hogy az első regionális Lavotta János hegedűduó találkozót a művészeti iskola meghirdette. A kiadványok közzétételével egy időben a felhívás ugyancsak a Magyar Zene- és Művészeti Iskolák Szövetsége honlapján jelent meg. Noha a kották megjelenése és a találkozó időpontja között a felkészülésre csupán néhány hónap állt rendelkezésre, Debrecenből, Miskolcra, Kazincbarcikáról, Fehérgyarmatról érkeztek duópárok Sátoraljaújhelybe. A Lavotta-kötelezők mellett Bartók Béla, valamint Gárdonyi Zoltán hegedűduóit játszották a résztvevők. Mindezeket többnyire jó karakterrel s tempóválasztással, tiszta intonációra törekedve, élvezetes kamarazenéléssel adták elő.

A találkozó része volt az a szakmai bemutató, amelynek során néhány duó – Szabó Márta hegedűtanár közreműködésével történő – eljátszása mellett a kézirat kutatásától a közreadásig elvégzett feladatokról, a duók változatos karakteréről, javasolt előadásmódjáról a résztvevők tájékoztatót hallgattak meg.

E sorok írója házigazdaként értékelésében egy bibliai hasonlattal élt, amikor a találkozót a mustármaghoz hasonlítva arra kérte a résztvevő növendékeket, hegedűtanárokat, legyenek hírvivői a rendezvénynek, a kollégák a Lavotta-duókat pedig építsék be

oktatási anyagukba, hogy általuk a magyar hegedűpedagógia gazdagodhasson.

A közreadó a Lavotta-duók 2010-es Lavotta-házbeli bemutatója, majd pedig a CD-n való megjelenése után egyik előadásában úgy fogalmazott, hogy a közel kétszáz éves kéziratok állapotából a duók életre keltek. Nos, kissé tévedtem, mert csak az első Lavotta János Hegedűduó Találkozó után mondhatom most már teljes bizonyossággal, a duók valóban életre keltek!

Dombóvári János

Keszthelyi Helikon, 2014.

*„Oh múzsák, ne féljétek a fegyvert, A
Békével van magyar földön lakhelyetek.
Jer, zengjétek a nemes vérrel nyert
Hazát, és ezt zengjük mi is tiveletek.”*

(Dukai Takács Judit)

A helikoni rendezvények krónikája közel 200 éves múltra tekint vissza, még Gróf Festetics György hívta életre 1817-ben. A történelem számos vihara el-elsodorta ezt a nemes művészeti seregszemlét, de az 1990-es évektől ismét virágzik, helyt adva valamennyi dunántúli középiskola legtehetségesebb tanulóinak a két évenkénti bemutatkozására.

A Balaton-parti városban 2014. április 24-26-ig 18 művészeti ágban mérték össze tudásukat a legfelkészültebb diákok. Túlzás nélkül mondhatjuk, nincs még egy olyan város, amely egyszerre ilyen hatalmas létszámú, több ezer ifjú művésznek adna otthont a szereplésre.

A Magyar Kodály Társaság elnökségének képviseletében a kórusokat hallgathattam meg a Balatoni Múzeumban. Ahogyan Ivasivka Mátyás karnagy úr mondta: ez a seregszemle „nemcsak hazánk, hanem Európa legnépesebb kórus-manifesztációja”.

Három kategóriában /nőikarok, vegyes karok és kamarakórusok/, 13 város küldöttei, 50 énekkar mutatta be versenyprogramját az országos hírű, neves szakemberekből álló zsűrinek – Thész Gabriella, Gráf Zsuzsanna és Tillai Aurél –, és örvendeztették meg a szép számú publikumot.

Nagyszerű, hogy néhány város több kórusal érkezett – Pécs /17/, Veszprém /7/, Nagykanizsa /5/, Székesfehérvár /3/ – ami azt igazolja, hogy egy-egy városban milyen sokan nyitottak a szép énekszóra.

Számos iskolában több kórus is igen magas színvonalon énekel. Ehhez kellene az igazi pedagógusok, a nyitott szívű diákok, a mindezt segítő-támogató iskolavezetés, a tanári kar és a szülői háttér. Öröm volt látni a